

Korte mededelingen

De spindotterbloem, *Caltha palustris* L. var. *araneosa* Steen., nu ook in het noorden van het land gevonden. De veronderstelling door P. Heukels in de Atlas van de Nederlandse Flora 1 (MENNEMA c.s., 1980) geuit, dat de „spindotter” waarschijnlijk een ruimere verspreiding zou kunnen hebben dan de tot dusver bekende (Biesbosch, Oude Maas en misschien Zwolle), blijkt gegrond te zijn. In mei 1980 vonden wij aan de mond van het Reitdiep bij Zoutkamp in een rijke *Caltha palustris*-vegetatie zeer forse planten

met op de „knievormige” knopen kleine adventiefwortels. In de daarop volgende maanden konden wij constateren, dat er zeer fraaie „spinnen” tot ontwikkeling kwamen, zoals VAN STEENIS (1971) heeft beschreven. De waterstand in het Reitdiep wisselde tot voor enkele jaren nogal sterk, terwijl bij het spuien het water sterk stroomde. Na het tot stand komen van de afsluitdijk van de Lauwerszee onderging het waterregime een tamelijk sterke wijziging.

Nog meer verbaasd waren wij, toen wij in juni 1980 een tweede rijke vegetatie van de spindotterbloem ontdekten en wel op rietzodden en tussen wilgenbosjes in een „baai” van de Stoenkherne, één van de z.g. waarden in het IJsselmeer. Ook hier kan worden gesproken van een vrij sterk wisselende waterstand en een sterke waterbeweging. Het voorkomen van *Caltha palustris* is hier echter van recente datum. De eerste dotterbloemen op de waarden verschenen pas in de vijftiger jaren (VAN DER PLOEG, 1971) toen er van „getijden” geen sprake meer was. Wij spraken al eens (VAN DER PLOEG, l.c.) de veronderstelling uit, dat de kolonisatie van de waarden door *C. palustris* niet vanuit Friesland zou hebben plaatsgevonden, maar vermoedelijk vanuit de IJsseldelta. Men zou in het volgend seizoen in de omgeving van Zwolle de dotters langs de IJsselmond eens moeten bekijken.

Literatuur

- MENNEMA, J., A. J. QUENÉ-BOTERENBROOD & C. L. PLATE, 1980. Atlas van de Nederlandse Flora 1. Amsterdam.
- PLOEG, D. T. E. VAN DER, 1971. Een stabiele grens: *Caltha palustris* L. in Friesland. *Gorteria* 5 (7/10), p. 198–201.
- STEENIS, C. G. J. VAN, 1971. De zoetwatergetijdedotter van de Biesbosch en de Oude Maas: *Caltha palustris* L. var. *araneosa*, var. nov. *Gorteria* 5 (7/10), p. 213–219.

Damwoude
Sneek

O. HOEKSTRA
D. T. E. VAN DER PLOEG

Epipactis atrorubens (Hoffm.) Schult., de bruinrode wespenorchis, recent in Zuid-Limburg gevonden. *Epipactis atrorubens* is een plant, die voorkomt in kalkgraslanden. Vindplaatsen van deze soort zijn mij bekend uit het Duitse deel van de Eiffel en uit België. Op het Belgische gedeelte van de St. Pietersberg komen nog vele honderden exemplaren voor. Een belangrijke vindplaats is echter door de uitbreiding van het Albertkanaal verloren gegaan. Nabij Lanaye op de St. Pietersberg kan men de soort nog veelvuldig aantreffen tezamen met *Aceras antropophorum*. Het is dan ook vreemd, dat *Epipactis atrorubens* de laatste jaren niet meer in Zuid-Limburg is waargenomen, hoewel er nog wel kalkgraslanden zijn. De opgave van J. Betlem, door C. L. Plate opgenomen op het kaartje in de Atlas van de Nederlandse Flora 1 (MENNEMA c.s., 1980), berust op een vergissing. Bij controle van de planten op de opgegeven vindplaats bleken alle exemplaren te behoren tot *Epipactis helleborine*.

In 1980 werd de bruinrode wespenorchis voor het eerst weer in Zuid-Limburg gevonden en wel op een kalkgraslandhelling in de gemeente Eys. Het gaat om enkele zaailingen en om een viertal planten, die zo'n veertig cm hoog zijn. Het is goed mogelijk, dat de soort al langer op deze plaats voorkomt, maar ik heb haar er nooit eerder gezien. Meestal bezoek ik

deze plek in het voorjaar in verband met *Orchis militaris*, die daar zowel met witte bloemen (één exemplaar), als met normale bloemen voorkomt. Aangezien *E. atrorubens* ongeveer twee maanden later bloeit dan *O. militaris*, is het mogelijk, dat ik de bruinrode wespenorchis bij het vroege bezoek heb gemist. Hopelijk heeft de soort zich in Zuid-Limburg weer voorgoed gevestigd en zal het aantal exemplaren zich in de komende jaren nog uitbreiden.

Literatuur

MENNEMA, J., A. J. QUENÉ-BOTERENBROOD & C. L. PLATE, 1980. Atlas van de Nederlandse Flora 1. Amsterdam.

Schaesberg

C. A. J. KREUTZ